

Kenmerken problematisch alcohol- en middelengebruik

- Complex (acuut én chronisch)
 - Bio-psycho-sociaal (ontstaan, verloop, gevolgen)
- Meervoudige effecten
 - Financieel
 - Gerechtig
 - Sociaal (werk, familie)
 - Comorbiditeit (lichamelijk en/of psychiatrisch)
- Verschillende stadia-evolutief
 - Experimenteel >Risico>Misbruik>Afhankelijkheid

Kenmerken problematisch alcohol- en middelengebruik

- Langdurig probleem
 - Afhankelijkheid is een dynamisch probleem (geen zuivere etiologie - « de echte reden »)
- Motivatie
 - Geen zwart-wit gegeven maar een wisselend JA/NEEN - verhaal
hulp willen én niet willen
- Terugval/herval
 - Controle op hoog-risicosituaties
 - No cure, but control

Implicaties voor de preventie

Drugpreventie vraagt om ...

- Persoons- én omgevingsgerichte beïnvloeding (kennis/vaardigheden én beleid)
- Een intersectorale aanpak
- Lange termijnsopties
- Een naadloze aansluiting met de hulpverlening
- Een pragmatische herkenbare afgrenzing

Welzijnsbenadering....

(Mrazek en Haggerty 1994):

1. UNIVERSELE PREVENTIE

Gericht op de algemene bevolking of beperkte groepen zonder dat er sprake is van een specifiek risico.

2. SELECTIEVE PREVENTIE

Gericht op individuen of groepen die een hoger risico lopen, nu of op een bepaald moment in hun leven.

3. GEÏNDICEERDE PREVENTIE

Gericht tot mensen die niet alleen een hoger risico hebben, maar ook al signalen of symptomen vertonen die de verhoogde kans op problemen aanduiden.

Implicaties voor de hulpverlening

- Langdurige opvolging - continuïteit
- Zorg op maat; gericht op vraag van cliënt én zijn omgeving
- Veelomvattend:
 - Multidisciplinair
 - Gedifferentieerd doel
(gecontroleerd gebruik - volledige abstinentie - harmreduction)
 - Gebruiksgedrag/leefstijlkwiteit
- Toegankelijk (geografisch – haalbare doelen)
- Behandeling hoeft niet 'vrijwillig' te starten om effectief te zijn.

Overzicht alcohol- & drughulpverlening

1. Mantelzorg en zelfhulp

- Familieleden, vrienden, buren, vrijwilligers,..
- Druglijn (078/15.10.20)
- ON-line HV : alcoholhulp.be
- Zelfhulpgroepen
 - AA, Alateen en Alanon
 - Toxan
 - SOS Nuchterheid
 - Zelfhulpgroepen voor gokkers
 - Praatgroepen voor ouders, gebruikers,.....
 - Dra : internet/spelafhankelijken

provincie
Oost-Vlaanderen

2. Straathoekwerk

- Werkvorm gestart in midden jaren 80'
- Zoeken druggebruikers actief op in hun eigen milieu (straat, café, thuis, disco,...)
- Zeer laagdrempelig
- Doel: «gasten» bereiken die moeilijk of nooit met veranderingsgerichte hulpverlening in aanraking zouden komen
- Contact en basis-leefkwaliteit als voorwaarde om te veranderen
- Koepel : Vlastrov

provincie
Oost-Vlaanderen

3. Eerstelijnszorg (Huisartsen, OCMW, CLB, CAW,...)

- Contact via andere problemen (financieel, lichamelijk, relationeel...)
 - (Tijdig) detecteren van problemen
 - Vroeginterventie werkt !!!
 - Bespreekbaar stellen
 - Minimale interventies
 - Motiveren van mensen om hulp te zoeken
 - Gericht doorverwijzen
 - Zorgen voor continuïteit in de hulpverlening
 - Ondersteuning naar hervалpreventie
 - Zorg omgeving !

4. Ambulante zorg:

a) Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG)

Bv. Gent: CAT (CGG Eclips)

- Verankering in geestelijke gezondheidsszorg
- Een aantal centra die specifiek een verslavingsteam voorzien

Hulpverleningsprofiel CGG

- Multidisciplinair team – «meer sporen-aanpak»
- Veranderingsgeoriënteerd
- Abstinentie of gecontroleerd gebruik
- Individuele of groepstherapie
- Ook zorg voor omgeving (partner–ouder– kind)

provincie
Oost-Vlaanderen

Preventief profiel CGG

- Deskundigheidsbevordering als hefboom
- Vorming en training
- Beleidscoaching
- Werken met intermediairen
- Regionale netwerkvorming
- Samenwerking lokale partners en sectoren

provincie
Oost-Vlaanderen

4. Ambulante zorg:

b) Drughulpverlening illegale drugs

Dagcentra

- Laagdrempelige categoriale voorzieningen
- Specifiek voor illegale drugs
- Totale abstinentie geen (onmiddellijke) must

Medisch-Sociale-Opvang Centra (MSOC)

- Gericht op de afhankelijke (soms gemarginaliseerde gebruikers)
- Vanuit harm-reduction model: substitutiebehandeling – medische sociale begeleiding - spuitenruil

5. Residentiële hulpverlening:

a) Psychiatrische Afdeling Algemeen Ziekenhuis (PAAZ)

- Diverse psychiatrische problemen opgenomen
- Crisisopvang, fysieke ontwenning en behandeling van acute psychiatrisch complicaties
- Opname = kortdurend (+/- 10 dagen)
- Beperkt tot volgende zorgfuncties: detoxificatie, observatie, diagnosestelling en motiveren en doorverwijzen
- Time-out

5. Residentiële hulpverlening:

b) Ontwenningafdeling binnen een psychiatrisch ziekenhuis

- PZ hebben reeds lang ervaring met alcohol- en medicatieproblematiek (ontwenningafdelingen)
- Recenter ook illegale drugproblematiek (vb. jonge druggebruikers in St.-Camillus)
- Expertise voor dubbele diagnose
- Veelal aangevuld familiewerking/nazorg

provincie
Oost-Vlaanderen

- Globaal interventiepakket in fases
- Abstinentie (minstens voorwaarde tijdens de opnameperiode);
 - Motivatie tot verdere behandeling
 - Multidisplinair behandelprogramma
 - Aandacht voor sociale reïntegratie
 - Nazorg en hervalpreventie
- Betrekken van familie en ruimer leefmilieu tijdens behandeling
- Gedwongen opname ('collocatie')

provincie Oost-Vlaanderen

provincie
Oost-Vlaanderen

5. Residentiële hulpverlening:

c) Beschut wonen

- Ontstaan vanuit reconversie: afbouw van psychiatrische bedden
- Bestaan enkele woonprojecten specifiek voor cliënten met verslavingsproblemen
- Doel: integreren in de maatschappij met minimale begeleiding
- Thema's: wonen, werken en vrije tijd & hervalpreventie
- Volledige abstinentie wordt (meestal) vooropgesteld

provincie Oost-Vlaanderen

5. Residentiële hulpverlening:

d) Crisisinterventiecentra

- Gericht op: crisisopvang, fysieke ontwenning, motivatie voor verdere abstinentie, oriëntatie naar geschikt behandelprogramma
- Hoofdzakelijk illegale druggebruikers
- Vaak als voorbereiding van TG

5. Residentiële hulpverlening:

e) Therapeutische gemeenschap (TG)

- Pedagogisch herstructurerend en groepsdynamisch
- Vooral naar illegale druggebruikers «verslaving op identiteitsniveau»
- Drugvrij reïntegreren in de maatschappij
- Reïntegratie gebeurt in aparte woonhuizen of **'tussenhuizen'**

IV. Behandelonderdelen

- **Vroeginterventie**
 - Zo vroeg mogelijk detecteren, ingrijpen en aanpakken
 - « Hoe vroeger, hoe beter »
 - Huisartsen (en andere eerstelijns werkers) ouders, collega's, leerkrachten
 - Doelgroep: volwassenen en jonge beginnende gebruikers en specifieke risicogroepen (bv. KOAP)

IV. Behandelonderdelen

- **Screening en diagnostiek**
 - Aangeven van de behandelrichting
 - Intakegesprek: klachten – hulpvraag
 - Diagnostisch onderzoek in functie van gericht te behandelen
 1. Anamnese van vroeger en huidig gebruik,
 2. Somatisch en psychiatrisch onderzoek,
 3. Familiale & sociale anamnese
 4. Vroegere opnames & behandelingen
 5. Screening van bloed, urine, adem,
 6. Andere labo-onderzoeken

IV. Behandelonderdelen

- Farmacotherapie
- Verbale therapie (psychotherapie, groeps gesprekken, individuele gesprekken,....)
- Betrekken van familie & kinderen
- Non-verbale therapie (ergo, crea, muziek, beweging, relaxatie,...)
- Sociale en juridische ondersteuning
- Aanleren van vaardigheden
- Nazorg (farmaco – socio – psycho)

V. Behandelmodellen

- Farmacologisch
- Psychosociale behandelmodellen
 - Motiverende strategieën
 - Cognitief-gedragstherapeutische strategieën
 - Systeemtheoretisch werken
 - Milieutherapeutisch werken CRI

VI. Uitdagingen

- Samenwerking justitie
 - Proefzorg (*parket*)
 - DBK (*correctionele rechtbank*)
- Evidence based werken
 - *Probleem : protocollen bij lage motivatie*
- Nieuwe doelgroepen
 - *Internet/cocaïne*
- Tekort ambulante zorg (spreiding)
- On-line Hulpverlening